

Arbeidstilsynet
Postboks 4720 Torgarden
7468 Trondheim

Oslo, den 26. januar 2022
Ansv. advokat Elen S. Gimnæs
Epost elen.gimnas@samfunnsbedriftene.no
Mobil 48287550
Vår ref. 368/1953/ESG

Redningsfridykking i brannvesenet – bruk av nødrett mm.

1. Bakgrunn

Det vises til skriftlig spørsmål fra stortingsrepresentant Tage Pettersen (H) den 20.10.2021 til arbeids- og inkluderingsministeren i Dokument nr. 15:91 (2021-2022).

Spørsmålet var om statsråden vil jobbe for at det kan åpnes opp for redningsfridykking blant landets brannvesen for å sikre bedre beredskap langs kysten og rundt landets innsjøer (se vedlegg).

Spørsmålet ble besvart av statsråden den 01.11.2021, der hun blant annet uttalte følgende:

«Departementet vil i denne sammenhengen understreke at brannvesenet, med grunnlag i naudrett, vil kunne bruke fridykk om det er naudsynt for å redde liv.»

Samfunnsbedriftene (tidligere KS Bedrift) er arbeidsgiver- og interesseorganisasjon for rundt 570 kommunalt eide selskaper og virksomheter og har også det interessepolitiske ansvaret for alle landets brannvesen¹. På dette grunnlaget ser vi behov for å følge opp denne uttalelsen og statsrådens svar nærmere.

2. Vurdering av rettsgrunnlag for redningsfridykking i brannvesenet

Samfunnsbedriftene legger til grunn Arbeidstilsynets vurdering fra 2019 om at det innenfor gjeldende regelverk ikke var tillatt (eller forsvarlig) at brannmannskapene ved Mossregionen interkommunale brann og redning (MIB) foretar fridykking ved fare for drukning.²

Dersom brannmannskap i det kommunale brannvesenet lovlig skal kunne redde liv ved fridykking, oppfatter vi imidlertid at nødrett verken er hensiktsmessig eller naturlig sted å begynne.

Nødrett er en straffefritaksgrunn hjemlet i straffeloven § 17 og fastsetter en rett til å foreta seg noe som ellers er straffbart hvis det gjøres for å redde liv. Samfunnsbedriftene mener det rettslige grunnlaget for de arbeidsplikter og det handlingsrommet en offentlig tjenesteperson ansatt i brannvesenet har ved redningsarbeid og nødsituasjoner generelt, og ved fridykking spesielt, bør være mer avklart enn å ta utgangspunkt i nødrettsbetraktninger.

¹ Mange brannvesen er organisert som interkommunale selskaper etter IKS-loven, per i dag 35 IKS. Medlemmene dekker lokal beredskap for drøye 2,7 millioner innbygger i ca. 180 kommuner i Norge.

² Se saken beskrevet i Dokument nr. 15:91 (2021-2022). Se også nyhetsoppslag i Moss Dagblad 23.07.2021: <https://www.dagsavisen.no/moss/nyheter/2021/07/23/frykter-liv-vil-ga-tapt-pa-grunn-av-dykkenekt/>

Svaret fra statsråden gir etter vår vurdering verken tilstrekkelig eller forsvarlig grunnlag for at brannvesenet som nødetat skal planlegge for å bruke nødrett i drukningssituasjoner. Å drive beredskapsplanlegging og HMS-arbeid for egne ansatte med hjemmel i nødrettsbetraktninger samsvarer også dårlig med de plikter arbeidsgiver er pålagt etter blant annet arbeidsmiljøloven for å sikre et arbeidsmiljø som ivaretar lovens krav til helse, miljø og sikkerhet.

Sett fra brannvesenets ståsted etterlyses derfor et klarere svar på hva som er forventet av brannvesenet der overflateredning ikke er nok. Dersom lovgiver mener at brannvesenet i en nødssituasjon skal ha mulighet til å gjennomføre lovlig redningsfridykking, bør man se nærmere på hvilke regler, ressurser og opplæring som er nødvendig, og som samtidig ivaretar sikkerheten for mannskapet.

Samfunnsbedriftene oppfatter det slik at brannvesenet selv ønsker å kunne bistå ved alle typer redningsaksjoner, også der det er fare for drukning. Det er ikke tilfredsstillende dersom redningsmannskaper forhindres fra å redde liv fordi det mangler lovgrunnlag for handlingen, og det dertil mangler opplæring og ressurser. Dersom en tjenesteperson på uklart hjemmelsgrunnlag eller ved å bruke nødrett selv velger å fridykke for å redde liv, kan det videre oppstå spørsmål knyttet til blant annet ansvar og erstatning som man ikke har oversikt over.

Vi har forståelse for at ikke alle situasjoner som brannvesenet erfarer som nødetat lar seg lovregulere, eller er hensiktsmessig å lovregulere. En mer kasuistisk lovgivning for brannvesenet kan være uheldig. Likevel mener vi at brannvesenets rettslige adgang til å foreta redningsfridykking (under overflaten) med sine mannskaper bør avklares nærmere.

3. Utredning av spørsmål om fridykking av Arbeidstilsynet

Statsråden varslet i sitt svar at hun ville be Arbeidstilsynet om å foreta en helhetlig vurdering om og i hvilken grad fridykking kan ha en plass i dykkeberedskapen til brannvesenet. Dette under forutsetning om at sikkerheten til redningsmannskapene skal ivaretas. Dette initiativet er vi positive til.

Samfunnsbedriftene legger til grunn at man i denne helhetlige vurderingen vil se nærmere på hvordan redningsfridykking i brannvesenet kan/bør reguleres rettslig, og hvilke ressurs- og opplæringsbehov en slik ny oppgave vil medføre.

Det antas videre at DSB som brann- og beredskapsfaglig myndighet og tilsynsmyndighet vil ha synspunkter på de nevnte problemstillingene og bør kobles på utredningsarbeidet. De settes derfor i kopi.

Dersom Arbeidstilsynet ønsker ytterligere informasjon eller mer utdypende vurderinger relatert til våre innspill her, vil Samfunnsbedriftene gjerne bidra til dette i et møte med tilsynet eller på annen måte.

Vennlig hilsen

Øistein Gjølberg Karlsen
Direktør - Samfunnsbedriftene Brann og redning

Agnete Sommerset
Juridisk direktør

Vedlegg:
Dokument nr. 15:91 (2021-2022)

Kopi:
Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Justis- og beredskapsdepartementet
Direktoratet for sikkerhet og beredskap (DSB)